UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Obligationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

quantũ arrogatori omnium rerum que in proprio sunt patrimonio pōt constitui vsusfruc. abusiue, vt. ff. de. l. lege prima. t. ff. ō vsufructu earum rerum que vsu cōsumūtur p totu. Sic dico q̃ nude proprietatis pōt constitui vsusfruct. per abusum, ꝛ nō habeat vsumfruct. nuda, pprietas. vnde actio que est res incorporalis pōt cōstitui vsufruct. t hoc est multū notabile ad quendam causam quem vidit dnus meus de facto. Cōsuetudo est in quibusdam partibus q̃ vxor habeat vsumfructū dimidie partis bonorū mariti. Nōc supponto, quo fratres primi fit maior natu, moritur relicta vxore, t ucq̃ vxor hꝫ dimidiā vsusfruc. bonorū. Et pprietas nuda p illa dimidia est fratris superstitis: moritur iste fr. vxor sua hꝫ vsumfructum medietatis suorū bonorū cū illa medietate que erat nuda vsusfruct. moritur vxor primi fratris, t sic consolidatur vsufructus cum sua proprietate: vult habere vxor ista secūdi fratris mortui vsufructus in medietate illi medietatis cui cōsolidatus est cū sua pprietate. Respōsum fuit q̃ illa vxor nō habebit vsum fruct. medietatis bonorū, q̃ obuenerunt iure consolidationis: qr tps mortis inspiciendum est, vt. ff. de bonis li. l. iij. in fine. dico viuo habebit dimidiā vsusfruc. illorū bonorū ponamus q̃ nō habebit maritus nisi nudam pprietatem, erat i potestate patris p cōsuetudinem, ꝛ hꝫ habere vxor defuncti in dimidia bonorum mariti mortuo marito. Dico cōstituetur vsusfruct. si abusue in mediate istiꝰ proprietatis abusiue, dico q̃ habere vsumfruct. rei, est habere comoditatem rei: cōmoditas nuda pprietas nulla est donec cōsolidetur vsusfruct. cū pprietate, vnde in casu cōsolidationis habebit, vsusfruct. dimidium. t hoc p cōstitutionē vsusfruct. sibi factam i proprietate nuda abusiue vnde omnium rerū que sunt in patrimonio nostro pōt cōstitui, vt ff. de vsufruct. t vsufruct. abusiue nude pprietas transfert. pprietas in vsumfructuariū, dummodo caueat de reddēdo in genere casu quo deberet vsusfruc. amitti, vt probant themata.

ADDITIO.

2 Transeunt ad extraneum. Et q̃ trāseant ad heredem heredis t etiam ad extraneos vide Bart. in leg. indebitus aut. §. liberto col. fina. versi. Sexta differētia. ff. de cōdi. indeb. Aliquid ō materia vide per do. Jaso. il. prima decima tertia colūna versi. tertio principaliter. ff. de lege. primo.

Mortuo autem. Ibi dicit gl. q̃ mortuo filio arrogato pr̃ arrogator habet proprietatem bonorū arrogatorū, nisi sint persone que debent excludere eum. Que iuri iste persone, dicit glo. filius arrogati, t oēs illi quibus deferūtur bona arrogātis, si non dedisset se in arrogationem. qr cum dat se impubes in arrogationem interponit stipulatio q̃ restituetur hereditas hic qui veniunt ab intestato, si ōcederet in pupillari etate, vt supra de adoption. §. cuꝫ aute. Hic ōt q̃ nisi sint psone q̃ dēbēt preferri patri arrogatori i succedēdo In illo. §. cū aut. nō ōt q̃ ille psone fūt brēdes d. l. hꝫōt q̃ habent actionem ex stipulatu ꝫ arrogatorem. Dicit enim gl. q̃ ille pſoe succederent arrogato ex testamento t ab intestato, saltem vtilit: vnde bene actus ex stipulatu succedunt. t probat hoc difficilit ff. de adoption. lege bis verbis. Queritur nunquid agnati t cognati t huius filij arrogati, vocentur vna cum patre arrogatoris: Inducit. l. q̃ sic, in authen. de heredi. que ab intesta. ōte §. consequens. Ibi dr q̃ fratres vtrinque cōiuncti veniunt simul cū patre. Nonne ōt q̃ ille persone que succederent ei si non esset arrogatꝰ, succedunt ei si decedat in pupillari etate: Sed nonne fratres, si non esset arrogatus, excluderent arrogatorem: Certe sic: ergo nihil est quererе q̃ veniunt cum eo: qr fratres excludūt eum per legem. ō. de adoption. §. cū aut. De aliis duobꝰ titu. ōt dominus meus extra glo.

De obligationibus. Rub.

1 Obligatio qd sit, t de qua obligatiōe intelligat eiꝰ diffinitio.
2 Obligatio est iuris vinculum, t c. id est, effectus vinculi.
3 Obligationis diuisio.
4 Obligatio que proprie dicatur ciuilis.
5 Obligationis singule species quo iure fuerint introducte.
6 Obligatio naturalis oritur inter patrem t filium, inter dominū t seruum, vel inter fratres qui sunt in eadem potestate.
7 Pena dupli est inducta per legē duodecim tabularū, pena quadrupli de iure pretorio.
8 Actiones an sint de iure ciuili, vel de iure gentium.
9 Vinculum duplex qui reperiatur in contractibus iuris ciuilis.
10 Obligationes quomodo deducantur in esse.
11 Sententia que inducat obligationem, t que non.
12 Impense quando possunt cōputari ab eo qui itinerando hospitatꝰ est gratis cū amico t eo reuerso vult cōputare cū dno ū possit
13 Diues dedit alicui multa, effectus pauper pōt aliū cogere vt ipsum alat.

Nunc trāseamus t c. Ista ratio continuari ad precedentia tribus modis. Primo modo sic. Dicit: est quomodo aliquid fiat verum nobis acquirūtur per vniuersitatem. ō. de rer. di. t hoc tam in rebus singularibus, q̃ et in bis q̃ ui. cum titulis sequentibus. t. ō. de here. que ab intest. sequitur videre qualiter aliquid sit nobis dubius. Vel aliter. ō. de rebꝰ eoꝝ enumerauit inter corporalia actiones t obligationes: cum igit sit tractatum de aliis in corporalibus in precedentibus, vt. ō. de seruit. vsu. t heredi. itē de hereditate: restat videre de obligat. t action. Sꝫ qr obligatio precedit actionem, cu sit mr iplꝰ: ideirto pmittit de obligatiōibꝰ: vel tertio ius, vt i gl. t. circa tractatū de obligationibus sic procedo. Primo exponēdo gl. licut Jaco. qr sunt aliquantulū obscure: vnde tractabo materiā obligationū. Dicit ergo litera. t Obligatio est iuris vinculū, exponitur iuris vinculum id ē, ius vinciēs. Sicut enim boues fumbulligantur, ita t homines verbis obligantur, t c. Sed certe hec positio nō est bona: qr obligatio nō est vinciens. imo id q̃ reiulitat ex facto q̃ vincit vel ligat cū iuris vinculo sm q̃ in inferiori apparebit. Sed tur in litera, q̃. t. iure vinciēte. nā ipsi ius vincit vel ligat ipsa. nā obligatione adstringunt alicui rei solūdēdi causa. t q̃ ōt rei legate large intelligas, vt vom ē facta tā, corporalia qm incorporalia apprehendit, t oia q̃ possūt in obligatione dūci, vnde rei nomē tā quam generalissimū pro elegit. ff. li cert. pec. lege prima ad fi. Sequitur, sm nostre ciuitatis iura. Verba ista simpliciter exponūtur, vno modo q̃ referātur sm quod dicit gl. ad totam diffinitionem. Modelius dicerет. si diceret q̃ referātur ad hoc verbum est secundum, hoc est obligatio sm iura diffinit, obligatio est iuris vinculum, t c. exponendo istam glos. nitetur reprobare sic secundum istam expositionem. innitur hic q̃ diffiniatur sola ciuilis obligatio q̃ falsum est. q̃ patebit: sed certe ista reprobatio non habet apperentiam. gl. enim sic intendit arguere, obligatio diffinitur per iꝰ ciuile: igit ē iuris ciuilis. Quē argumentio nō est bona: multa enim diffiniunt ꝑ ius ciuile, q̃ nō sunt iuris ciuilis. imo forte naturalis ꝑ primum, vel iurisgen. ō. de iure, perso. §. j. t. ff. ō. de iure natu. circa p̃in. vnde expositionem istam non reprobo. Alij exponunt t referūt ista verba sm nostre ciuitatis iura. ad illud verbum adstringunt argumen. sm nostre ciuitatis iura, p iura ciuilia. Sꝫ istā expositionē nō approbo. nā sm hoc hꝫ locū ista expositio q̃ diffiniretur hic illa obligatio tātum que a iure ciuili introducta est, t hꝫ efficaciam per iꝰ ciuile. q̃ tū cōtrariū est, vt. j. subhꝫ cietur. vel expone tertio t quarto modo vt in gl. Queri. t gl. p ius que obligatio diffinitur hic. t ostendit inductine q̃ pulla obligatio diffinitur: qr non est nisi tripler obligatio vt supponit. ciuilis, t naturalis, t simul iunctaꝫ naturaliū diffinit. ergo t c. De ciuili ostendit q̃ nō est nisi duplex ciuilis sola illa que est semp sola, alia que ē sola ꝫ sēpnō fuit sola. Prima non diffinit hic: qr ex illa non adstringunt ex necessitate, vt p. in chirographo ante biennium. Si enim quis cōtēt se recepisse pecuniam spe future numeratiōis ciuilis obligat ē, t tū agēti p eū ante biennium obsta. t exceptio nō numerate pecunie. j. de verb. obli. t. C. de nō nume. rata pecu. l. Setiꝰ. Ite nec illa q̃ habuit cōcomitantiā naturalis, vt est videre in eo cum esset naturaliter t ciuiliter obligatus, ꝛ fiat sibi pactū de nō petendo, ipso iure tollit naturalis t remanet ciuilis sola. ff. de solu. l. Stichum. §. naturalis. Si ex ista ciuili aga. t obstat exceptio. ō. pac. l. si vnus pactus. ergo nec ista hic diffinitur: ciuilis igit. sola nō diffinitur. Ite nec sola naturalis. p hoc. nā nō ē nisi duplex naturalis que semp fuit sola, vt i pacto nudo i q̃ est naturalis obligatio sm doc. ff. de pact. l. j. t ea q̃ q̃ hꝫ habuit cōcomitātia ciuilis, ꝫ ex prima nō agitur. ff de pac. iure ge. §. quinto. ff. ō pact. leg. ē ergo cū p eā nō adstringamur ex necessitate, t c. nō diffinit hic. Ite nec illa q̃ q̃ hꝫ cōcomitantiā ciuilis q̃ p aliū a tū ciuile sublata est: nā nec illa hꝫ efficaciā agendi q̃ p repetitionē habeat. ff. de cōdictōe ideb. l. Julia. t l. iudex. Ite nec vtraq; simul iuncta pbat, nā i Macedoniano t Velleano est t circa ipsū exceptio obstat. ff. ad Velleia. l. si mulier i iure. t. ff. ō act. t obli. naturales. ergo ex illa simul cōiuncta nō obligat aliq̃ cū effectu ergo nec simul hic diffinit. Hoc est ridiculū dicere: qr plura diffiniūt quātū ad h. q̃. n. ōt gl. q̃ vtraq; ꝫ diffinit, intellexit vtraq; simul iūcta t put i eo. facto cōcurrūt vtraq; l. ciuilis t naturalis. Secōm hoc cōcedit rōnes q̃ pbāt q̃ nec sola ciuilis, nec sola naturalis hic diffiniat. Ad argu. notatū q̃ pbat q̃ nec vtraq; simul erit cōs respōdēt q̃ hic diffinit obligatio quā q̃ ipso iure cōstringat ex necessitate ōt gl. ēt quāuis obstet exceptio. vū vt sic velle distinguere cū q̃rit vtrū obligatio q̃ nō extinguit ex necessitate: q̃ exceptio obstet diffiniat hic ne ne aut obstat exceptio nō qr non sit hic vtramq; vinculū obligationis: t talis obligatio q̃ ius sit in efficax sic diffinit, dicūt aliq̃. Sꝫ certe istā distinctionē nō approbo.

nam

nã sicut in Macedoniano z Velleiano agit ipso iure, sz põt elidi
intentio actoris p exceptionẽ. ita vbi tñ alteriũ vinculum, scz ci
uile est, efficax actio sed obstat exceptio, vnde non credo qd inter
istas quãtũ ad hoc sit facienda differentia, reprobatur infra ð ex-
ceptiõe in primo. z in. §. pterea. §. itez in iudicio, vñ q hic diffi-
niatur cui obstat exceptio nõ approb. nã talis nõ adstringit ex
necessitate. ff. de verb. sig. debitor. z de l. iij. fideicõmissa. §. si rex.
Sz adhuc iisto opinionẽ gl. Gl. innuit dicere q vtraqz simul iũ
cta hic diffinitur per quã ex necessitate adstringũtur: sed hoc vi-
detur esse falsum ƒm sententiam eius: qz ƒm gl. ex sola ciuili agi-
tur cum effectu vt in sententia cõdemnatoria z in chirographo
potest bienniũ, vt. C. de iud. l. actori. z infra de literarũ obligatio
nibus. Queritur cum per tales ex necessitate adstringunt ad a-
lienã resoluendã, non dicit eam diffiniri hic: vñ ista opinio videt
destruere sententiã eius, in hoc ego eũ excuso sic vt in plurib9 cõ
tingit, qd ex ciuili sola, vel ex naturali sola, non agit cum effectu:
qz iura adaptãtur ad ea q frequẽter accidũt: ideo intelligit hic
diffinitionẽ dari de ista obligatione ex qua necessitate, zc. hic est
de simul cõiunctis. ar. ff. de lega. l. nam ad ea. in auth. vt matres
deb. §. qz matres. Cetera q tãgunt in gl. apparebũt in psecutiõe
materie. Visa ergo expositione gl. accedo ad mriã obligatiõis.
Et primo quero quid sit obligatio. Deinde de specieb9 obliga-
tionis, siue, de partibus, deinde ð exẽplis cuiuslibet obligatiõis:
z vtrũ obligatio naturalis z ciuilis simul iũcta sit obligatio, scõz
substãciã: deinde querã p q viam obligatio in esse producat cir-
ca multa deinde de iuribus obligationis. deinde per 3riũ querã
de modis obligationis tollende, deinde de trãsactioni. z vltimo
q obligatio hic diffinitur. Primo quero qd sit obligatio. Et ista
questio est fatua, cũ litera nostra dicat obligatio est iuris vincu-
lum, zc. Sz certe imo ego ostendo q obligatio nõ sit iuris vincu-
lũ, et sic gl. dicit z bene, sicut boues ligãtur funibus vel chordis
ita ligãtur homines verbis. vñ vt hic verba ligãtur, zc. Lex enĩ
dt q verbis ligãtur. qd est verũ cũ vinculo iuris, vnde ius vincit
vnde dicit glo. ius vinciẽs. Sed si quis dicit, ligatio est chorda,
vel illud q boues ligãtur, male diceret, ideo ligatio est id q resul
tat ex applicatione ligamẽti ad rem legatã cũ factum vinciat vel
ligat cũ vinculo iuris, q aũt gl. dicit ius vinciens, manifeste vult
qd obligatio nõ põt dici, ipsuz vinculũ, imo magis id qd resultat
ex ipso vinculo vel effectu ipsius vinculi: res aũt cum vinculo iu
ris ligat, ex quo ligamẽto resultat obligatio, z possibilitas agẽdi
q possibilitas si reducatur ad actuz agẽdo in iudicio est, actio. vt
patebit in tractatu de actiõe. z bene dixi q facta, cũ vinculo iuris
obligãt sicut nos dicim9 in aliq facultate, qd qõmo generat homi
nẽ, z sol, id est, homo generat hominẽ cũ adminiculo, vel cũ affluẽ
tia solis, z aliquorũ corporũ super celestiũ, z intelligo facta ver
ba z cõtractu. nã contrahere facti est. ff. de cur. fur. in l. consilio.
ergo q dicitur quod oblatio est ius vinculum, z intelligo, id est,
affectus vinculi, id est iuris vincientis: nõ q ibi sit formalis pre
dicatio dicendo, obligatio est iuris vinculũ, zc. Intelligo simili
ter expositum alibi, lex dicit, seruitus est consti. iuris gentium
Si tu intel. q seruitus sit ita constitutio vel statum q captus ef
5 ficeretur seruus esset fatuũ. patet quid sit obl. †Sequitur vide-
re ð diuisione obligationis. Obligatio qñqz diuiditur quia alia
est ciuilis, alia pretoria. Sed istam diuisionẽ obligationis non
prosequor: qz apparebit. j. §. primo. Alio mõ diuiditur obliga.
Obligatio alia ciuilis alia naturalis. z si queras. nũqd sunt ver
ba legis: Rñ. q sic in seruitutem legum. ff. de actio. z. obl. l. na-
turalis de verb. obl. l. j. §. si quis ita. ff. ð fideicõ. l. fideiussor obli
gari. §. fideiussor. Distinguũt doctores triplicem naturalẽ. Est
enĩ dicũt ipsi quedã naturalis quã i9 dissimulat, q, orit ex insti.
naturali: qz qs obligatur bñ facere bñ facienti, de qua fit mẽtio
in l. ff. de pe. here. l. sed. z si. l. §. consuluit. z. ff. de cod. ind. l. si nõ
sorte. §. libertus. z ð in ius vocã. l. ij. z dicũt q istã naturalẽ i9 dis
simulat: ego dico quod ƒm eos nullum habet effectũ talis obli-
gatio. de qua dicetur. j. qñ queret ð iuribus obligationis. dicũt
ipsi, est alia naturalis quã ius recipit sicut est: z ideo in eo statu
tz eam in quo venit: qui non aufertur aliqd sibi, nec dat ei aliqz
efficaciã. Ista est naturalis, que reperitur in nudis pactis: qz ñ
hz efficaciã agẽdi qd sit ibi naturalis, inducerẽ. l. ff. de pact. l. j.
item q ex ea non nascatur actio. ff. de pact. l. iurisge. §. quinimo.
C. de pa. l. j. Alia est naturalis q ius recipit z eã adiuuat, vt sunt
ille obligationes: que nascuntur ex 3ctibus iuris gentiũ. nã iu-
re gentiũ erat quis naturaliter obligatus, tñ contractus z oẽs
obligationes fuerũt introducti de iure gentiũ. ff. ð inst. z. iur. l.
ex hoc. z. ð. de iure naturali. §. ius. aũt naturale. sz i9 ciuile ðdit
istis obl. efficaciã agendi. ff. de pac. l. iuris gen. j. Rñ cum autẽ
iure ciuili nõ ageretur. ff. de origine iu. l. ij. §. inde ex his Et istã
6 naturalẽ dicunt posse dici approbationẽ ciuilẽ. z hoc est q stati
subijcit proxi. §. quod† obligationes aut legib9 sunt inucte aut
legibus appbate. Obligatio ciuilis dr ppie illa q introducta ẽ
a iure ciuili, sicut stipulatio, z alij 3ct9 introducti de iure ciuili ex
quibus semp agit cũ effectu. Qui aũt qñ z qliter sunt inucti ð iu
re ciuili, z qre semp habẽt efficiã agẽdi nõ psequor ad presens:
7 qz ad hoc habuimus. ð. de iure naturali. §. ius aũt gentiũ. †Seq-
tur videre quo iure singule species obligationis fuerint introdu
cte, z pmo qrit, qũo fuit introducta illa naturalis, quãuis dissimu
latio. Ad hoc rñ z dico q ẽ itroducta a iure naturali pmeuo: ñ qz
i9 naturale pmeuũ aliqd statuat, qd verũ ẽ q nihil statuit: sz qz il
la pitia qz habẽt oĩa animalia q in celo zc. a iure naturali pmeuo
ẽ. Ius naturale ẽ peritia illa qz natura docuit oĩa animalia. Su-
pra de iure naturali. in pri. Dicit qs ciuiliter qd reputat se obli-
gatũ bñ facienti. ista enĩ peritia videmus oĩa animalia cẽferi vz
pz ad sensuz in canibus, q diligũt sibi bene facientes. Nascitur
ista obligatio ex facto beneficio, cũ ad vinculũ illius iuris natu-
ralis suo modo, cuius iuris equitas dictat bene faciẽti bñ facere
Illa aũt obligatio q i9 recipit sicut est in nudis pactis, vt. ff. de
pac. l. j. est introducta de iure gentium, z probatur. ff. ð iureg. Et
quare dicit naturalis ex q est introducta de iure gentiũ: Dicitur
ius naturale, ð. de rerũ diuisi. §. singulorũ. z. §. p traditionẽ. sz q
dicunt istam obligationẽ recipi a iure ciuili sicut est z nõ adiuua
ri p ius ciuile, videtur nõ esse vex. qz exceptionẽ parit illa obliga
tio q est in pactis nudis, vt in palle. l. iuregen. sz exceptio ẽ actio
nis exclusio. ff. ð exce. l. ij. ergo cũ excludẽs sequat exclusuz, z ex
ceptio excludit actionẽ: ergo exceptio sequit actionẽ sz ƒz eos a-
ctio ẽ de iure ciuili. ff. de ori. iur. l. enĩ. §. deinde. ergo multo for-
ti9 sunt exceptiões de iure ciuili. aut ergo oblig. illa ñ pariat ex-
ceptionẽ, q falsuz ẽ in lege illa iuregen. aut exceptio virtutẽ ha-
bebit ð iure ciuili. aut ergo obligatio ð iure ciuili, obligatio illa
ñ pariet exceptionẽ q falsuz ẽ, vt i. l. illa. iureg. aut excipiẽdi vir-
tutẽ habebit ð iure ciuili. Cõtrariũ ipsi dicũt. Preterea oppo.
Ipsi dicũt 3 eos qd illa obligatio naturalis est ð iurege. introdu
cta. Cõtra seru9 naturaliter obligatur. ff. de cõdi. indeb. naturali-
ter, z de pec. lege sed z si apud. §. peculiũ, sed ius gẽtiũ nihil est, z
nihil reputatur. Ad hãc tñ vltimã posset respõderi qd imo ista o-
bligatio bene põt dici iurisgen. inuentione. z tu opponis, qũo er
go obligabitur seru9 ista obligatione. cum illo iure nihil repute
tur: Respõdeo, ius gentium dicit eum obligari nõ inspecta pso-
na illius status, quẽ habet de iure gentiũ, sed ƒm statum quez hz
de iure naturali primeuo: vnde nõ cõsiderat eum vt nunc. verum
est qd, quãtum ad ius ciuile persona eius nihil est. ff. de reg. iur.
l. qd attinet. z lege seruitus. sed cõsiderat eum vt tunc, z hoc qd
dicit lex subtiliter intellecta, quod ista obligatio naturalis q nos
dicimus seruũ obligari, vel quod nos non dicimus seruo acqui
ri, vt repetitionẽ inhibeat naturaliter intelligenda est, id est, cõsi-
derandus est status quez habebat iure naturali primeuo. Sz ad
primã opinionẽ notabiliter respondeo, vel qz verum concludunt
quod aliquid recipit a iure ciuili, vel pcedit suppositionẽ cuius-
daz falsi, scz quod actiones sunt de iure ciuili. Sequitur videre
quo iure introducãtur ciuilis, z de illa planũ est qd introducatur
de iure ciuili, vt in stipulatione patet, que est iuris ciuilis: infra
de actio. §. cõstituta, z sic intelligo obligationes. Est aũt multi-
plex naturalis, vt visum est, sed illi qui primo tractauerũt de pri
cipijs illius naturalis obligationis que est introducta de iure na
turali primeuo non curauerunt tractare: z credo qd ratio fuit
illa ƒm illos: qz nullum hz effectum iuris. inde est quod dicunt
eam dissimulatam a iure quod non videtur verum: vt. j. patebit.
z iõ tractauerũt, principium obligationis naturalis illius ius re
cipit vt eam inuenit, illius scilicet que est in pactis nudis, z sunt
illi9 obligatiõis tria principia vt ipsi dicunt, cõsens9. naturalis
equitas, z iuris pmisso, vt ẽ videre in pacto nudo. nã ibi ẽ 3sens9
cũ pact9 sit duorũ vel pluriũ in idẽ placitũ, z cõsensus principia
naturalis obligationis de iure ciuili naturali primeuo omittit
qz dicũt qd eius effectus nullus est. vñ dicunt qd ius eam dissi-
mulat. Prima naturalis obligatio quã ius recipit vt cã inuenit
est consensus vt dicunt, qz nulla est obligatio sine consensu. ff. de
pact. l. j. in princi. z. §. adeo quod verum nõ est vt patet in neg.
igitur actus que tũc ignorãs qz nõ cõsensit. z in lege allegata ar
guit de literaz obligationibus dicit enim litera nulla obligatio
sine cõsensu est. Sequitur siue re siue verbis fiat. Itẽ pricipium
huius obligationis est naturalis equitas per. §. naturalis. qd nõ
est veruz semper z naturaliter, imo statutũ iuris gẽtiũ potest esse
iniquum, z statutum ciuile z iurisgentium sit status, si sit iniquuz
naturalis iuris est iuris equitas, sicut statuti est iuris equitas I-
tẽ princi piũ naturalis obligationis est iuris permissio q pz vt
dicit in pupillo, qui si promittit tutori vbi est cõsens9, z naturalis
equitas nõ est tñ iuris permissio, qz ius nõ permittit pupillum
contrahere cũ tutore, vnde non est obligatio. z sic intelligunt le-
gẽ. ff. de actionibus z obligatio. lege. pupillus. Secus si pmittit

pupillis oꝛenualĩ ſic,tunc cm̃ obligat naturaliter.ff.de auto.tu.
l.j.ad finē. Iſtud tertium de iuris permiſſione bene cōcedo,qꝛ ſi
ius ꝓhibeat obligationes cōtrah,nulla cōtrahitur vt.C.de leg.
l.nō dubiū.⁊ eſt verum ſi ſtet in finibus ꝓhibitionis, vt ibidē
⁊ eſt mirabilis:qꝛ tū legis rō impediret naturalem obligationē
contrahi.ꝯ id ꝙ.ſ.de leg.agna.tut.in fi.pꝛincipiū ciuilis obli/
gationis dicunt ꝙ eſt cōſenſus.ff.de pactis.l.j.⁊ de act.⁊ oblig.
nō figura iuris pꝛeceptum qđ patet in obligatione literarū:qꝛ
ius pꝛecepit vt ſit obligat⁹ ſolus effectu ante bienniū tamen hꝫ
exceptionē vt.j.de lite.obli.C.de non numerata pecunia.l.in ꝯ
ctibus. Itē naturalis equitas nō eſt pꝛincipiū huius obligatio
nis:qꝛ nunquā dictaret naturalis equitas quod q pꝛomiſit ſpe
future numerationis,nec eſt numerata,qđ cōpelletur ad ſoluen/
dum nec ꝙ cōdemnatione debitoꝛ cōpellatur ſoluere,qđ tamen
ſit per ciuileꝫ:vt ipſi dicūt;dico quod eodē modo in naturali q
eſt de iure gen.verſatur naturalis equitas,ſi ſit ſtatutū iuriſgē-
tiū equū eodē modo in ciuili obligatione ſi ciuile ſtatutū cōtinet
equum pꝛincipia naturalis obligationis ⁊ ciuilis ſimul iūctaꝝ,
ſunt ꝯſenſus vt pꝫ in emptione,dicunt ipſi,qđ ſine cōſenſu nulla
eſt:vt ff.de ꝯhē.emp.l.in emptionib⁹,Itē naturalis equitas:qꝛ
nec tā dignū ⁊c.vt.ff.de actio.emp.l.ex empto. Itē iure apꝓbo
qđ ſi maioꝛ xxv.annoꝝ vendidit reꝫ cui⁹ ē cōmerciū lex apꝓ/
bat cōtractum hunc intento actionē:vt ff.de actio.empt.l.fin.ſe/
cus ſi pupill⁹ vēderet ſine authoritate tutoꝛis,⁊ tūc qꝛ i⁹ ciuile
nō apꝓbat,deficeret ciuilis,⁊ cōtraheretur ſola naturalis.ff.de
autoꝛitate tutoꝝ.l.j. Certe dico qđ emptio ñ ē emptio. exemplū
đ naturali ⁊ ciuili ſimul iunctis.vt.j.videbitis ego dico oē pꝛin/
cipiū obligatione eſt factū ex quo reſultat obligatio.ſpecia pnci/
piū naturalis;ſoli⁹ eſt authoꝛitas iuris gē.cū ſua rōne pꝛincipiū
obligationis ciuilis lꝫ ciuilis ſine authoꝛitate ē authoꝛitas illi⁹
iuris cū ſua rōe,ſi illud ius habeat rōnem:qꝛ quedā iura ciuilia
ſunt que nō habēt rationē:⁊ de hoc habes de leg.l.caſum. Pꝛin
cipium naturalis obligatiōis iuris naturalis pꝛimeui eſt factū
⁊ impenſum bñficiū. Itē rō ſeu equitas illi⁹ iuris qđ oia docuit
animalia eſt ⁊ dictat vt cuilibet bene facienti ſe reputat obligatū
ꝓpꝛie dictat,rñdeo p quodam inſtinctu in pꝛincipio. Sequitur
de exemplis,⁊ pꝛimo de exemplis naturalis.⁊ diſtingue, natu/
ralis quedam eſt efficax,quedā ineſſicax. Ineſſicax duplex,q̃daꝫ
ſola q ſuperfluit ſola,⁊ de illa hꝫ exemplū in pactis nudis.ff.de
6 pactis l.j.† Itē exemplū de naturali b eſt,ſi pater cōtrahat cum
b filio,vel dñs cum ſeruo,vel inter fratres qui ſunt in eius poteſta
te.ff.de cōdictio indeb.l.frater a fratre.⁊ ſi id quod exemplū de
naturali q quādoq habuit cōcomitātiam ciuilis eſt , tu es mihi
obligat⁹ naturaliter ⁊ ciuiliter,ego cōtra te.tu es abſolut⁹ tollit
ciuilis ⁊ remanet naturalis:vt.ff.đ ꝯditione.iud.l.Iul. Item eſt
exemplū de naturali ineſſicaci in teſtō min⁹ ſolenni,vel in teſtō ꝙ
excedit dodrantem.l.que hoc dicit.C.ad l.fal.l.erroꝛ ſi ſic. per/
ſuadetur:qꝛ in pactis nudis in quibus deeſt verboꝛum ſolenni/
tas dicim⁹ cōtrahi naturaleꝫ,ſimiliter in teſtō in quo deeſt ſolen
nitas in numero teſtiū vt in ceteris,dicim⁹, cōtrahi naturalem
obligationē nō dico ex teſtō,ſed quaſi ex cōtractu aditionis here
ditatis,vt.j.de obligationib.ex cōtractu.§.heres, Item teſtm̃ p
eo quod excedit dodrantem nō habet legem pꝛo ſe,imo potius
cōtra ſe habet legē falcidiam que quidem lex falcidia in his que
excedunt dodrātem ciuilem impedit cōtrahi obligationē admi
niſtrationis.ff.ad.l.falc.l. Plautius.⁊.l.linea margarita ꝝ.⁊.C.
ad l.falci.l.pñ.⁊ hec ſunt vera exēpla de naturali ineſſicaci. Exē/
plū đ naturali efficaci eſt in ꝯctibus iuris.gen.in quib⁹ dico eſſe
ſolam naturalem obligationē,⁊ hoc hꝫ efficaciā agendi per ius
gētium ⁊ eſt đ inſti.⁊ iur.l.ex hoc iure. Et ibi notaui,non nego
quin poſſet dici appꝛobatione ciuilis ſꝫ hoc, appꝛobationē hoc
addit ⁊ exemplum de ciuili obligatione eſt ciuilis ſola , ⁊ ciuilis
ſola que nūq habuit cōcomitantiam naturalis, ecce exemplū đ
ſola ciuili efficaci.q ſemper fuit ſola in hoc mihi debes, ꝯdēnat⁹
es ad decē.inducitur ciuilis q oia inducta vt dicūt ſint de iure ci
uili.vt ff.de oꝛig.iur.l.ij.§.oī.ecce exempla de alia ciuili q nunq
fuit iuncta naturali.⁊ efficax es in obligatione literaꝝ.ante bien
nium nominatur infra de literarum obligatione:ſed hoc non ap
pꝛobo. Sed ecce exemplū de ciuili que fuit qñq iuncta natura
li quandoque es mihi obligatus naturaliter ⁊ ciuiliter.facio pa
ctū de non petendo tolitur naturalis ſed remanet ciuilis. vt.ff.
pac.l.e.pꝛeſens ne peteret. Item exemplum ciuilis efficacis eſt
in delictis.nō dico in oibus,ſed in illis que coercentur p legem
cū pauperie:vt.ff.ſi q̃drū.pau.fe.dicatur.l.j. Et hoc poſſet dari
exēplū đ ciuili ineſſicaci.vbi deliquit fili⁹ ꝯ patrē,vel ſeru⁹ ꝯ dñū
⁊ bene,dico in delictis ꝙ quidā dicūt:qꝛ in delictis nō cōſentit
quis ad penā vnde non eſt hic naturalis:vt.ff.de pac.j. Ego dico
ꝙ ad naturalē inducendā nō exigitur ſemper cōſenſus,vt.ſ.⁊ ſi
exigeretur intelligerē tacitū cōſenſū,in delictis vt eo ipſo ꝙ qs
deliquit,velit penā.vt.ff.de poſtb.l.j.§.ad beſtias.⁊ ar.ff. đ iure
fiſci.l.impeꝛatoꝛes. Dico.n.qđ furta coercēt p iuſgētiū,itelligo
hoc in diffinitiōe furti:vt.ff.đ furtis.circa pꝛincipiū.e.ar.ſ.de rerū
7 diuiſiōe.§.ſinguloꝝ.† ⁊ aue,qꝛ ñ dico qđ pena dupli vel q̃drupli
ſit de iure gen.imo pena dupli eſt ꝑ.l.xij.tab.pena q̃druplū de iu
re pꝛetoꝛio,vt.j.de pꝛeſcrip.§.furti.⁊.j.de noxa. Sꝫ dico qđ fur
ta coercēt iuregē.ñ iſta pena,ſꝫ alia q nos ignoram⁹. Idē iure
naturali pꝛimeuo pt ponere exēplū i maleficijs, es obligat⁹ alij
ñ malefacere,vel nō conuitiari:ergo qlibet ē obligat⁹.arg.ff.đ iu.
⁊ iur.l.vt vidět. Exēplū đ vtraq ſimul iūcta potes videre i ſti.⁊
vbicunq ē diſtributiuū duoꝛū ſeqtur videre cetera obligatiōis.
ciuilis ⁊ naturalis in eod.ꝯcta ſit vna vel plures. Iſtā qōnē pꝛimo
explicabo in cōtractibus iure gentium,vt in emptione que ē de
iure gentiū,verbi gratia emo a te aliquā rē,⁊ ſic eſt naturalis:qꝛ
naſcet ex cōſenſu:vt.ff.de pactis.l.j. Certe iſtā qōnē pcedit alia,
8 ſcꝫ vt actiones ſint de iure ciuili,vel de iure gen.⁊ vñ iſtā pꝛimā pꝛi
mo expediā. De hoc ē diuerſa opinio. Dicūt doc.cōiter qđ actio
nes ſunt de iure ciuili ⁊ inducūt.l.q ꝯ rē ex legib⁹.l.actio.here
ditarie ſunt:vt.ff.de oꝛig.iur.l.ij.§.deinde.vnde dicūt ipſi,tu hꝫ
exēpliſe qđ actiōes đ iure ciuili. Itē hec pꝛobātur ſic,inuentione q
ſunt đ iure gētiū enumerātur qđ actiōes ſint de iure gētiū iuxta
illud,qđ de vno cōceditur,de alio negatur.arg.ad hoc.ff. đ iudi.
l.cū ptoꝛ.l.heres. Ad iſtā qōnem,ſcꝫ,qđ debēt enumerari.C.de
cadu.tollen.§.fina. Itē ibi enumeratur in vēditiōibus iuris gē.
tiū.l.ſtat in obligatiōnibus.⁊ nō pꝛocedit vltra,ergo.⁊c. Et qđ đ
vno ſ cōceditur,de altero denegatur:vt.ff.de iudi.l.ptoꝛ.⁊.C.de
ꝓcur.l.maritus. Dñs meus dicit cōtrariū ⁊ dt qđ actiones ſunt
de iure gentiū ⁊ quod in omnibus contractibus iuris gētiū age
batur,quod ridiculum eſſet dicere qđ nō obligaretur ⁊ non age
retur. Itē dicit ipſe,⁊ hoc dicit.§.deinde.dicit eñ ibi cōſequēter
quid eſt eñ componere ⁊ certe componere eſt pꝛius inuentū in
melius oꝛdinare. Sic etenim exponit glo.expolite in xxi. ergo
cum tu dicis ꝙ iure ciuili ſunt cōpoſite,ſequitur ꝙ pꝛius inuēte,
⁊ ante ius ciuile.ego dico ꝙ actiones ſunt de iure gentium. Itē
ad hoc eſt qui reperitur captū in iure quo iure introducte ſunt
ergo iure antiquoꝝ aſcribēdū eſt.⁊ ꝙ iuri antiquioꝛi aſcribēdū
eſt,vbi nō eſt cautū,habes.ff.ſi.reg.l.in funeralib⁹.ſic ergo iſta
qōe.deciſa obl.tm̃ id eſt,vnū vel duo vincula,⁊ valet ꝙ ſit vna l.
dicit totā obl.⁊c.ff.de fideiuſ.l.ſi debitoꝛi,⁊ hoc tm̃ ſignū diſtri/
butiuū eſt vni⁹ totius integralis,ergo apparet ꝙ vna ē obl.in ꝯ
ctibus iure gentiū.⁊ i venditione ⁊ que nō indigēt auxilio iuris
ciuilis,quia vna eſt obligatio tm̃ ſine vinculo.ſ.naturalis.nā vt
dixi iſti contractus habent efficaciā agendi.iure gen. Sꝫ dico ꝙ
iſti contractus dicuntur de iure ciuili appꝛobatione:ñ qꝛ aliqđ
habent de iure ciuili,ſed qꝛ ius ciuile eas appꝛobat,⁊ in meli⁹
refoꝛmat,⁊ hoc innuit.j.eod.tit.vbi dicit ciuiles ſunt.⁊c. Itē q
in ꝯctibus iuriſgen. Si ergo tu diceres ꝙ ibi eſſet reperire obl.
ergo ſequeretur quod eſſet de iure ciuili ꝙ eſt tex.vt.ſ.de iure
natur.§.ius aūt de paucis ⁊c.vt.ff.de inſt.⁊ iu.l.ex hoc iure.vñ ſi
tu dices ꝙ in obliga.de iure gen.eſſet ciuilis falſum diceres.ex
quo lex dicit paucis,⁊ in iſta ſententia reſideo ꝙ ideo in obliga
tionib⁹ iuriſgen. non fit niſi vnū vinculū naturale tm̃ appꝛoba
tum,ciuili iure:nam q confirmat,nō dat Illud eſt bꝛocardum
ad vtranque viā quod qui confir.ñ dat.⁊ qui confirmat,dat.
ff.đ iu.om.iu.lege.⁊ qꝛ. Sꝫ quero,nūqd i contract.iuris ciuilis
ſit duplex vinculum: Et videtur diſtinguendū in iſta queſtione
aut de eo contractu cui ius ciuile dat efficaciā,aut de eo contra/
ctu cui ius ciuile non dat,ſed quia eum infoꝛmat in melius,vtē
ponere exemplum in contractu emphyteotico,ſed de quo dubi
tabatur quis eſſet contractus ante ius ciuile ſine lege bonus an
poni poſſit ſub ſpeciali titulo,vt pꝛobatur infra locati condu
cti.§.adeo aūt.ſed certe in tali ꝯctu iuri ciuilis qui ante ius ci
uile erat efficax,dico tm̃ eſſe vnum vinculū:qꝛ hoc ff.de acquirē
do rerum dominio lege qua ratione. Si vero queris de contra
ctu iuris ciuilis:quia ius ciuile dat ei efficaciam. diſtinguo aut
ſine lege aliqua erat talis contractus iuxta quā poterat contra/
hi aliqua obli.ſed ius ciuile repoſuit in obl.nec erat ante aliquā
reperire naturalem,⁊ tunc dico quod eſt vnum vinculum,ſcili/
cet ciuile tantum:aut poterat contrahi obliga.naturalis aut⁹
ciuile,⁊ tunc dico qđ eſt recipere duplex vinculum. vt ē videre
in ſtipulatione:nam conſenſus introductus erat naturalis.itē
per ius ciuile additur foꝛma ſtipulationi ex qua naſcitur ciuilis
10 argmento.ff.de cond.indebiti.lege ſi fideiuſ.† Sed quero quo
modo obligationes inducunt in eſſe: Rñdeo ⁊ dico per viam ge
nerationis ⁊ viam creationis. Eſt differentia inter generatiōnē
⁊ creationem. Creatio enim fit ex nihilo,ſed generatio fit vbi eſt
materia que regulari oꝛdine ſufficeret ad cōtrahedā obl.ſi ha/
beret iuris oꝛdinē. Dico ſi ius ciuile facit aliquā obligationem
illam dico generationē:ſed iō factum alias materia nō erat talis
ꝙ regulari oꝛdie ſufficeret ad contrahendā obligationem tunc
ius ciuile ſuperueniens facit aliquā obligationem,dicā illā con
trab

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

trahi.arg.ff.de actio.et obli.l.obligamur.sic ergo vides ꝙ obli-
11 gatio deducit p generationē et creationē.†Et gratia huius qritur. nunquid snia inducit obligationem: Videtur quod sic, ad min⁹ de sententia ɔdemnatoria inducit actionē in factuȝ, sed actio nō pōt esse sine obligatione: qꝛ obligatio est iure actionis.ff.de pcu. l.licet.§.ea obligatio.ergo etc. Ad appositum qđ sententia nō inducat obligationē, habes.ff.de obli.l.ex diverso.et.ff.si servitus vēdicetur.l.sicuti. Quid dicemus. Dico ſꝫ veritateȝ ꝙ snia con-
c demnatoria nullam inducit c obligationē verā, sed tantuȝ p̄sumptionem existentie obligationis lex dicit ꝙ sententia habetur p veritate.ff.de reg.iur.l.res inducta.ergo etc. Doctores dicunt ɔ ꝙ inducit actione, et quid sit effect⁹ huius discussionis habes.ff. de literaꝝ.oblig. Sed ponamus cum tutoribus qꝛ inducat obligationeȝ. Quero vtrū inducat naturaleȝ: et dico ꝙ nō, qꝛ similis rō similia iura tollit.s.de le.agna.suc.in fin.sed sententia nō est đ naturali iure.ergo etc. ꝙ naturaleȝ non inducat. Ad oppositum ꝙ inducat naturalem: qꝛ ex sola civili non agitur ad minus cum effectu vt habuistis.s.ti. Iteȝ hic nō intelligitur đ sola civili.vt j.de excep.§.preterea.ff.de sol.Stichuȝ.§.naturalis. Dñs Azo dicit ꝙ pp̄ter sententiam nō inducitur naturalis, et respōdet ad arg.iam dicta: qꝛ dicis ex sola cōi non agitur, verum est regulariter, tamen fallit in literarum obligationibus.ff.de cōd.ind.l. Jul.C.de nō nu.pe.l.in ɔctibus.et.j.de perpe.et temp.actio.ff.đ verb.obligatio.l.Stichū. Dñs meus dicit ɔ, et per rationem inductive. Lex dicit quod condemnatus si non appellat, cōsentire vr̄.C.de app.l.ij.qui ad civilia.et.C.de post.l.j.cuȝ dicit placita etc.ergo cōsentit, et obligatur naturaliter, consensus inducit naturaleȝ.ff.de pac.l.j. Si vero appellat, aut ꝓsequitur suaȝ appellationem aut nō.et isto casu habetur p eo ac si nō appellasset. C.de appel.reci.l.ij.sed si non appellasset, cōsentiret, vt.s.ergo.etc. Si vero ꝓsequitur suam appellationem, aut obtinet in cā appellationis aut succumbit. Si obtinet non est querēdū de prima sententia qꝛ nō hꝫ effectuȝ. Si vero succūbit, aut appellat scđo et pōt aut non. Si vero nō appellat scđo nō lꝫ tertio appellare. in rubro et in nigro: et in isto casu aut tu dices qđ non consentit: tertio appellat ad deū dicens.si possem, appellareȝ. Sed isto casu dico ꝙ habetur p cōsentiente, ex quo nō hꝫ iustam causam contradicēdi haberetur p cōsentiente.habes.ff.sol.ma.l.si doteȝ.nā bene scis ꝙ nō pōt recipere doteȝ nisi cōsentiēte filia.pone ergo filiā. Rñ. esse dicit et nō hꝫ legitimā causam cōtradicendi.dicit.l.alleg.qđ habetur pro cōsentiente, ergo inducitur naturalis.ergo etc. Dico ɔ, scꝫ quod non inducitur naturalis per sententiā et probatur sic: nam idem est modus tollendi et inducendi obligationē.ff.de so.Stichum aut Pamphilum, naturalis. Sed pone qđ virt⁹ debitoruȝ est absolutus, nunquid per sententiā tollitur naturalis: Certe nō, vt.ff.de cond.indeb.Jul.et j.dicit et soluit vt non reperit: qꝛ naturalis debitor remanet. Sequitur de iure obligationū naturalis, iurisgentium, et dico ꝙ vna virtus est que inducit cōpensationem.l.etiam.§.ꝙ natura. Scđa virtus est qđ ei accidit fideiussor, infra de fideius.in prin.ff.de fideius.fideiuss.obligari. ff.de fideiussor. Tertia est: quia potest novari.ff.eodeȝ.l.j. Iteȝ pōt cōstitui.ff.de cōsti.pe.l.ij.l.ij.l.j.§.debitum. Iteȝ inducit exceptionē.ff.de pact.l.iurisgentium.§.quinimo. Item inhibet repetitionem.ff.de cōdi.l.si pene. Sed quero que sit virt⁹ iuris naturalis primevi: et certe doctores nō intromittunt se de ista vñ đt ꝙ eius nullus est effectus, sed certe ego ɔ, et dico qꝛ materia est eius virtus prima, dico ꝙ non inducit repetionem et quero nunquid ista obligatio iuris civilis primevi impedit repetitionem verbi gratia.ego feci tibi multa bona deinđ tu mihi rem aliq̄ȝ tradis dicēs tene istā p̄ nr̄o cōmodo quero nunquid potes repere: Arguit ꝙ non qꝛ vbi quis soluit pristinum debitū, vt non possit repetere, nisi probet indebitum.ff.de ꝓb.l.cū đ indebito. Certe dico ꝙ isto casu vbi quis est obligatus iure naturali primevo ꝙ talis est effectus isti⁹ obligationis, ꝙ presumitur anim⁹ donādi. arg.ff.mādati.l.si vero non.§.idem pap. Pone, abbas dat alicui advocato multa bona.hoc fecit de iure, deinđ moritur advocat⁹. Dico qđ p̄sumitur habuisse animū.abbas vult repetere, nūqd pōt donādi, ex q̄ fuit advocat⁹ su⁹: Itē ostenditur qđ alia est virtus et maxima, pone fideiussor per te creditorē talis cum multa bona fecit.q̄ deinđ creditori remittit obligationē, nunquid ego fidein.creditori, et tunc p̄sumitur qđ animo remittendi ille remittit: et tūc pōt agere circa eū actione mān.aut nulla bona fecit ei, et tunc nō pōt. Istā oppositionē habes.ff.mand.l.ideoq̄ȝ in fi.et l.si
12 vero non remunerādi.in prin.†Itē iura ista sunt in.arg.ad opinionē đ eo ꝙ mittitur. Rom.pro alio.et in via hospitatur cū q̄dā amico suo.deinde cum fuerit reversus vult cū dño suo cōputare. Domine erā impensurus deceȝ de meo.nisi fuissem hospitat⁹ cū amico: vñ volo habere ista: qꝛ illa argum.per iura ista, si alias ei amico suo fecisset. qđ pōt domino suo cōputare qđ presumitur animus remunerandi, alias non, vt in.l.si vero rem.§.prealleg.

13 †Itē effect⁹ est, pone, dedit tibi multa, de divite venio ad paupertatē et nō habeo vñ possum me alere. nunquid possum agere p̄ me alas: đt gl.qđ sic, et agam qđ reddas ea que tibi dedi glossam habes ff.de revocād.donat.l.fi. Item effectus civilis obligationis est qđ efficax est ad agendū, licet exceptio obstet: naȝ si aliqs fuerit naturaliter et civiliter obligatus mihi, et fecit sibi pactuȝ đ non petendo nihilominus agam, sed obstat mihi exceptio.ff.de pact.l.si vnus.§.pactus.et j.de excep.§.preterea.

ADDITIONES.

a Sunt invēte. Adde quo in re sunt institute obligatiōes Bar. in.l.ex hoc iure.ff.de insti.et sub.

b Exemplū de natural. Quare non cadat obligatio civilis inter patrē et filium in potestate. Rō cōis doc.ſꝫ Bar. in l.frater a fratre.ff.de cōdi.indeb.est ratione patrie potestatis q est de iure civili inventa, et de iure civili pater et filius cēsentur vna et eadē psona: et sic idē nō pōt esse sibi obligatus. Ex quo infert do. Jas. ibi in nova colūna versi.capio itaq̄ȝ qđ ꝫrancigene ex q̄ subijciūtur Romano imperio in eis nō cadit patria potestas p gl.q̄ȝ reputat sing.inst.de pat.potest.in prin.quam glo.sing.notat Bal.in.c.j. an marito succe.vxor.in benefi.et in c.si duo fratres.in fine,đ fratre no.in vsi.feu.alias tres rationes quare oriatur obligatio civilis inter patrē et filiū recitat dominus Jas.post Bart.et alios in.d.l.frater a fratre.loco vbi s. Alex.in j.lec.vide omnino p eū

c Nullā inducit. Adde et viđ omnino dic.Jas.i.l.Jul.veꝝ debitoreȝ decima.v.col.versi.teneo ergo.ff.de cōd.ind.vbi recitat opini.doctoꝝ, tādē ɔcludit cū opi.Bartoli q̄ȝ đt verā et cōmunē ꝙ ex snia ɔdēnatoria oritur naturalis obligatio, in ppria descendens ex equitate iurisgētiū.alleg.tñ Bart.sibi ɔriū in lege si plures.in prin.ff.de fideius.et in l.cum quis.C.de in.et fact.igno.

De verborum obligationibus. Rub.

1 Stipulatio omnis quibus possit fieri.
2 Promissor an possit statim cōveniri et quomodo intelligatur.
3 Clausula singulis annis apposita in stipulatione, in cui⁹ favores videatur apposita.
4 Stipulatus est quis aliquid si dari singulis annis, an sit vna stipulatio vel plures.
5 Spes in stipulatione conditionali bene transmittitur in heredē, secus in legatis, et de ratione diversitatis.

1 Verbis. †Eis stipulatio, aut pure, aut in diē aut sub cōditione fit ff.đ verboꝝ obligationi.nulla stipulatione. Itē pōt fieri vt qꝛ dico pmitto decē tibi a paschate in antea, et qđ istis modis fiat heres ff.de actio.et oblig.lege obligationū. Sequitur in litera. Idq̄ȝ cōfestiȝ peti pōt gl.opponit id qđ đt gl.pmittit, ex quo confestim peti pōt. gl.idem deberet dicere tenere.nō aūt dꝫ pmittere. Et propter hoc dicit gl.quod non est ita intelligendum: prave scilicet quod statim possit peti a promissore: qꝛ nō debuit venire cuȝ sacco pa-
2 ratus.ff.de sol.lege quod dicimus.†Item debet ei dari modicū
a spatium a scꝫ decem dieꝝ.ff.de consti.pecu.l.promissor. ſꝫ debet dici statim incontinenti peti potest sine spatio et qđ dicit lex illa promissor incōtinēti datur decem dierum spatium, speciale est in cōstituta pecunia: ergo in certis cōtractibus. Jus cōmune est in ɔrium argumentum.ff.ad munici.l.statim.ergo paretur. Verum tamen hic debemus tractare de duobus temporibus, scilicet de tempore a quo cōstituatur imo alio tempore valet, scilicet quod tempus detur ad solvendum sibi cofesso precepto quia recepto a iudice resolvendo. Et est sciendum quod antequam ex cōventione cōstituatur in mora, dabitur sibi modicum spatiū arbitrio iudicis relinquendum: quod tempus non est possibile diffinire, forte erit vt possit ad arcā vel aliud simile, qđ magis pōt intellectu percipi, ꝙ aliqua locutione exprimi, vt.ff.solu.matrim. l.mutuum.et.l.qđ di.im⁹, et facit.ff.de colla.l.si quis filiū.§.stipulatio. Dico ergo ꝙ habebit spatium decem dierum ad purgandū morā, sed mora dabitur arbitrio iudicis. Itē dico ꝙ statim sine aliquo spatio pōt conveniri nūc certum dum est alio tpe. Et est sciendum ꝙ sibi confesso dabitur tempus ꝙ prestatur condemnatis a precepto iudicis sibi facto cōputādum.ff.đ iudi.l.a bitori. Sequitur i litera. Statim q̄dē debet, vbi essent dies incerti penitus: qꝛ tūc haberet cōditiones. et etiam dies incerta penitus đ qua dubiū est an extet vel non. Vt qꝛ promisi tibi dare decē die nuptiaꝝ meaꝝ. Est et dies incerta, nō qꝛ sit incertum quin sit, ſꝫ nescitur qñ. vt in hora mortis q̄ est certa, ſꝫ nescitur qñ. vt.ff. de condi.et dēmōstra.l.j. Est et dies certa đ qua certū ꝙ erit, et certa, in ista die certa et in die que est certa sed nō penitus contrahitur obligatio statim, ſꝫ solutio differtur in diē, vt.ff.de verborū obliga.l.stipulatio ista et.ff.đ cond.et dēmōstra.l.stipulationes. Ergo in stipulationibus in diē certā, et in diē q̄ nō est incerta penitus

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN